

Personalizovaný poměrný a korektivní smíšený systém

Klasifikační problém *par excellence*

- poměrný x smíšený volební systém?
- Pro smíšený systém – část mandátů přidělována většinově, část poměrně; obvykle také volič disponuje dvěma hlasy
 - Jedním hlasem volí (zpravidla) jednu osobu v jednomandátovém obvodě
 - Druhým hlasem volí kandidátní listinu ve vícemandátovém obvodě
- Proti smíšenému systému – pro stanovení poměru sil ve voleném orgánu je klíčový poměr hlasů odevzdaných stranám, hlasování v jednomandátových obvodech pouze personalizuje (určí jména části poslanců)
 - V systému se kvůli většinové složce hlasování mohou objevit tzv. přesahující mandáty, jejich podíl ale velmi pravděpodobně nepřekročí 5 % všech přidělených křesel

Příklad fungování personalizovaného poměrného volebního systému

- Hypotetický parlament se 100 mandáty
 - 50 obsazováno v jednomandátových obvodech (tzv. přímé mandáty), 50 poměrně (tzv. listinné mandáty)
- Listinné mandáty plně dorovnají rozdíly způsobené přímými mandáty

Strana	Hlasy (%)	„Ideální“ výpočet	Přímé mandáty	Listinné mandáty	Celkem
A	40	40	35	5	40
B	40	40	15	25	40
C	20	20	0	20	20
Celkem	100	100	50	50	100

Příklad se vznikem přesahujícího mandátu I.

- Tři poměrné volební obvody, celkem 100 poslanců. 50 mandátů přiděleno v jednomandátových obvodech, (min.) 50 se doplňuje z kandidátních listin.

Obvod/strana	A	B	C
1	5 000	20 000	15 000
2	3 000	19 000	8 000
3	12 000	11 000	7 000
Celkem	20 000	50 000	30 000
„Ideální“ celkový počet mandátů	20	50	30

Příklad se vznikem přesahujícího mandátu II.

Rozdělení mandátů v obvodech, v závorce přímé mandáty			
Obvod/strana	A	B	C
1	5 (0)	20 (11)	15 (9)
2	3 (3)	19 (10)	8 (2)
3	12 (13)	11 (2)	7 (0)
Celkem	20 21	50	30

- Situace strany A
 - Ve volebním obvodě 1 nezískala žádný přímý mandát a má nárok na 5 listinných mandátů
 - Ve volebním obvodě 2 získala 3 přímé mandáty a nemá nárok na žádný listinný mandát
 - Ve volebním obvodě 3 získala 13 přímých mandátů, byť ideální výpočet jí dával pouze 12 mandátů
 - Straně A zůstane 13 mandátů za obvod 3 a parlament bude mít v nastávajícím volebním období 101 členů
 - Mandát „navíc“ se označuje jako přesahující

Klasifikace

- Sartori – personalizovaný poměrný systém (argumentace viz výše)
- Massicotte a Blais – korektivní smíšený systém (*correction*) – systém, kde poměrná složka zmírňuje efekt složky většinové
- Shugart a Wattenberg – Mixed-Member Proportional System (MMP)

MMP jako nejlepší volební systém?

- V hlasování odborníků se MMP umístil jako nejlepší volební systém
 - jako nejlepší z devíti nabízených jej hodnotilo 52 ze 169 oslovených expertů
 - průměrné pořadí systému v hodnocení bylo 2,37
 - pro srovnání – druhý nejlepší, STV. Měl 38 prvních míst a v průměru byl 2,60.
- Je skutečně tak dobrý, nebo mohlo sehrát roli něco jiného (např. systém je spojen s poválečným Německem, tj. nesporně úspěšnou zemí; i další příklady dlouhodobějšího užití lze nalézt v stabilnějších a ekonomicky úspěšných zemích)

Jak obejít MMP?

Strana	Poměrné hlasy	Přímé mandáty	„Ideální“ počet mandátů	Listinné mandáty	Celkem
A	35 %	25	35	10	35
B	40 %	25	40	15	40
C	25 %	0	25	25	25

Může strana A získat jednobarevnou většinu, aniž by se změnil preference voličů?

Jednobarevná většina strany A

Strana	Druhé hlasy	Přímé mandáty	„Ideální“ počet mandátů	Listinné mandáty	Celkem
A	35 %	0	26	26	26
α	0 %	25	0	0	25
B	40 %	25	30	5	30
C	25 %	0	19	19	19

Strana A a formálně nestraníční kandidáti α získají 51 mandátů (ideální výpočet je „ponížen“ o mandáty získané nezávislými kandidáty)

Korektivní smíšený systém

- Za započítáním MMP celkem rozšířená varianta
- Bude-li MMP považován za poměrný systém (personalizovaný poměrný systém), kategorie se značně vyprázdní
- Nevelký počet volebních systémů, kde se hlasuje (obvykle) dvěma hlasy a kde je nastaven nějaký mechanismus částečně kompenzující dopady většinového systému (stanovení maximální míry nadreprezentace, drobný postih za vítězství v jednomandátových obvodech, jehož smyslem je částečně kompenzovat vzniklé ztráty poraženým stranám

Příklad: Itálie 1994-2001

- Korektivní smíšený systém (pro obě komory parlamentu, popsána dolní komora)
- 630 poslanců, volič má 2 hlasy:
 - 475 v jednomandátových obvodech (FPTP)
 - 155 v 26 vícemandátových obvodech (poměrně; primární distribuce celostátní)
 - Kompenzace ztrát pro menší strany pomocí mechanismu *scorporo*
- Scorporo (odpočet):
- Kandidáti nominováni stranami
- Výsledek v obvodu X
 - A – 10 000 hlasů
 - B – 8 000 hlasů
 - C – 6 000 hlasů
- Straně nominující kandidáta A se odečte v poměrné složce 8001 hlasů (počet hlasů druhého kandidáta + 1 = minimum nutné pro zvolení)

Hypotetický příklad (parlament s 15 poslanci)

Strana Obvod	A	B	C	Scorporo
1	500	550	300	-501 (B)
2	500	850	150	-401 (B)
3	500	650	250	-501 (B)
4	650	300	400	-401 (A)
5	250	900	300	-301 (B)
6	400	600	350	-401 (B)
7	1050	200	100	-201 (A)
8	300	700	350	-351 (B)
9	600	550	300	-551 (A)
10	950	200	200	-201 (A)
11	400	750	200	-401 (B)
Celkem	6000	6100	2900	

Strana	Většinové mandáty	Hlasy před scorporo	Hlasy po scorporo	Mandáty poměrné
A	4	6000	4646	2
B	7	6100	3243	1
C	0	2900	2900	1
	Mandáty celkem	Bez scorporo	Mandáty poměrně	MMP (1 přesah.)
A	6	6	6	6
B	8	9	6	7
C	1	0	3	3